

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران
دانشکده پرستاری و مامایی

عنوان:

**تبیین نگرانی‌ها و نیازهای آموزشی والدین در زمینه سلامت جنسی پسران
نوجوان: طراحی، اجرا و ارزشیابی برنامه آموزشی**

پایان نامه برای دریافت درجه دکترا تخصصی PhD

در

بهداشت باروری

نگارنده:

شهناز بابایان زاده اهری

اساتید راهنما:

دکتر زهرا بهبودی مقدم

دکتر سید علی آذین

استاد مشاور:

دکتر راضیه معصومی

دکتر علی منتظری

سال ۱۳۹۹

تبیین نگرانی‌ها و نیازهای آموزشی والدین در زمینه سلامت جنسی پسران نوجوان: طراحی، اجرا و ارزشیابی برنامه آموزشی

چکیده

هدف: والدین نقش بسیار مهمی را در ارتقای سلامت جنسی نوجوانان ایفا می‌کنند. آنها به عنوان اولین منبع ارزش‌ها، باورها و هنجارها، تاثیر زیادی در شکل‌گیری جامعه‌پذیری جنسی و تصمیم‌گیری جنسی فرزندان خود دارند. آموزش جنسی نوجوانان در مدارس همواره یک موضوع چالش برانگیز در ایران بوده است. با وجود مسئولیت مهم والدین در آموزش و تربیت جنسی نوجوانان، به نظر می‌رسد از عهده برآمدن این نقش همواره آسان نمی‌باشد، لذا نگرانی‌های و نیازهای آموزشی آنها در این زمینه باید به طور ویژه مورد توجه متخصصین امر قرار گیرد. بنابراین با توجه به اینکه جنسینگی در جامعه مبتنی بر زمینه بوده، در نتیجه مطالعه‌ای که با رویکرد کیفی به ارزیابی نگرانی‌ها و نیازهای آموزشی والدین ایرانی در زمینه سلامت جنسی پسران نوجوان بپردازد و متعاقب آن مداخله پیشنهادی را طراحی و اجرا و ارزشیابی نماید، ضروری به نظر می‌رسد.

روش پژوهش: پژوهش حاضر از نوع طرح ترکیبی سه مرحله‌ای بود. در مرحله اول، یک مطالعه کیفی با رویکرد تجزیه و تحلیل محتوا انجام شد. از ۱۶ والد دارای پسر نوجوان ۱۸-۱۲ سال از نواحی مختلف شهر کرج، مصاحبه‌های عمیق نیمه ساختار یافته بعمل آمد. مشارکت کنندگان به روش نمونه‌گیری هدفمند و با حداکثر تنوع انتخاب شدند و تا اشباع داده‌ها ادامه یافت. در پایان تحلیل محتوای کیفی به روش گرنهیم و لاندمن (۲۰۰۴) انجام شد. در مرحله دوم مطالعه بر اساس نتایج مرحله کیفی، نگرانی‌ها و نیازهای آموزشی والدین در جلسه‌ای متشکل از پنج متخصص و سه تن از والدین پسران نوجوان شیوه‌نامه گروه اسمی مورد اولویت بندی قرار گرفتند. با توجه به داده‌های کیفی و اولویت‌های پیشنهادی و با مروری بر مطالعات انجام شده، برنامه مداخله‌ای مناسب انتخاب گردید. در نهایت بر اساس آن یک مداخله فرهنگی-مدار برای والدین پسران نوجوان طراحی گردید. در مرحله سوم یک کارآزمایی بالینی تصادفی با گروه کنترل روی ۱۰۲ والد دارای پسر نوجوان از ۸ مدرسه متوسطه پسرانه متوسطه یک و دو از ناحیه ۴ شهر کرج، با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای انجام شد. والدین به دو گروه مداخله و کنترل اختصاص یافتند و برنامه آموزش جنسی به صورت ۴ جلسه دو ساعته هفتگی برای گروه مداخله اجرا شد و گروه کنترل مداخله‌ای را دریافت نکردند. داده‌ها با استفاده از پرسشنامه، قبل از مداخله، یک هفته و ۳ ماه بعد از مداخله جمع‌آوری و با نرم افزار SPSS نسخه ۲۰ مورد تجزیه تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها: بر اساس داده‌های کیفی در مرحله اول مطالعه، ۵ طبقه "ترس از بروز آسیب‌های جنسی و عاطفی در نوجوان"، "اثر رسانه‌ها و فضای مجازی"، "مسئولیت والدین در مدیریت نظارت و استقلال نوجوان"، "کیفیت روابط والد-فرزندی در امور جنسی" و "لزوم آموزش سلامت جنسی"، استخراج شد. براساس یافته‌های کیفی، اولویت‌های پیشنهادی در جلسه هم‌اندیشی و مروری بر مداخلات و برنامه‌های موجود، یک مداخله والد-محور با تمرکز بر تقویت برقراری ارتباط والد-نوجوان در امور جنسی و والدگری مثبت، برای پاسخگویی به نگرانی‌های والدین ایرانی مناسب در نظر گرفته شد. نتایج مطالعه کارآزمایی بالینی با گروه کنترل در مرحله سوم نشان داد که والدین در گروه مداخله نسبت به گروه کنترل، اختلاف معنی‌داری را در میانگین امتیازات برقراری ارتباط والد-فرزندی در موضوعات جنسی ($P=0/04$)، مهارت برقراری ارتباط والد-فرزندی در امور جنسی ($P=0/04$)، خودکارآمدی ($P=0/02$) و پاسخگویی والدین در برقراری ارتباط والد-فرزندی در امور جنسی ($P<0/01$) در هر پی‌گیری نشان دادند. اگرچه والدین گروه مداخله در مقایسه با گروه کنترل پیشرفت بیشتری در برقراری ارتباط عمومی در طول زمان داشتند، اما اختلاف معنی‌داری بین دو گروه از نظر برقراری ارتباط عمومی و همچنین نظارت والدی دیده نشد ($P=0/94$, $P=0/95$).

نتیجه گیری: نتایج مطالعه حاضر بیانگر نگرانی‌ها و نیازهای آموزشی والدین در زمینه سلامت جنسی پسران نوجوان و تاثیر مداخله والد-محور و فرهنگ-مدار بر ارتقای مهارت‌های والدین در آموزش جنسینگی نوجوانان بود. از این رو استفاده از این مداخله به انجمن اولیا و مربیان و سایر نهادهای ذیربط آموزش پرورش و همچنین متولیان و مراقبین سلامت نوجوانان پیشنهاد می‌گردد.

کلیدواژه‌ها: آموزش سلامت جنسینگی؛ نوجوان؛ نگرانی‌های والدین؛ نیازهای آموزشی والدین؛ برقراری ارتباط والدین-نوجوان در امور جنسی؛ مداخله

Concerns and educational needs of Iranian parents regarding the sexual health of their male adolescents: Design, implementation and evaluation of an educational program

Abstract

Aim: Parents play an important role in promoting the sexual health of their adolescents. They are a primary source of values, beliefs, and standards that have a great influence on their children's sexual socialization and decision making. Adolescents' sexuality health education in schools has been a challenging issue in Iran. Despite the responsibility of parents in adolescents' sexuality education, fulfillment of this duty is not easy. In respect of this issue, parents' concerns and needs should be addressed seriously by specialists. Because of the contextual base of sexuality, a study with qualitative approach is necessary to explore the concerns and educational needs of Iranian parents regarding the sexual health of their male adolescents and then design, implement, and evaluate proposed intervention.

Methods: The current study was a three-stage mixed methods design. In the preliminary stage a qualitative study was conducted based on the conventional content analysis approach. Semi-structured and in-depth interviews were conducted with 16 parents of male adolescents aged 12-18 years from different districts of Karaj city. The participants were selected through purposeful sampling and continued until data saturation. Finally, the Graneheim and Landman (2004) strategies were used to analyze data. In the second stage of the study, based on qualitative data, parents' concerns and educational needs were prioritized in a meeting with five experts and three parents, according nominal group technique. In the next step an appropriate intervention program was identified based on qualitative findings and proposed priorities, and a review of literature. Eventually, a culturally-relevant intervention for parents of male adolescents was designed. In the third stage a randomized controlled clinical trial was conducted on 102 parents of male adolescents from 8 public high schools of district 4 of Karaj city using a multi-stage cluster random sampling method. Parents were assigned into intervention and control groups and sexuality education program was presented for the parents of intervention group in the form of four weekly two-hour sessions. The control group did not receive any intervention. The data were collected through questionnaire before intervention, one week, and 3-month post-intervention and were analyzed using SPSS software, version 20.

Results: According to qualitative data in the first stage of the study, five main categories were extracted as follows: "fear of emotional and sexual harms", "effect of media and cyberspace", "parents' responsibility in managing of monitoring and independence", "quality of parent-child relationship regarding sexual issues", and "necessity of sexuality health education". In the second stage, following qualitative findings, proposed priorities in a consensus meeting, and a review of literature on interventions and programs, a parent-based intervention focused on reinforcing parent-adolescent sexual communication and positive parenting would be well-suited for addressing concerns of Iranian parents. The results of a randomized controlled clinical trial in the third stage showed that parents in the intervention group significantly differed from those in the control group for the mean scores of parent-adolescent communication about sex-related topics ($P=0.04$), parent's sexual communication skills ($P=0.04$), parent's self-efficacy ($P=0.002$), and responsiveness ($P<0.001$) to sexual communication at each follow-up. Compared to controls, intervention parents reported more improvement in general communication across the time; However, significant differences were not observed regarding general communication and parental monitoring ($P=0.94$, $P=0.95$).

Conclusion: The findings highlighted the concerns and educational needs of Iranian parents regarding the sexual health of their male adolescents and the effectiveness of parent-based and culturally-relevant educational program for improving parent-adolescent communication regarding sexuality-related issues. This intervention is recommended to school committee and other institutions related to ministry of education and also adolescents' health administrators and providers.

Keywords: Sexuality health education; adolescent; parents' concerns; parents' educational needs; parent-adolescent sexual communication; intervention

